

Constituția despre sfânta liturgie

– Sacrosanctum Concilium –

Publicat la 31 octombrie 2001 în categoria Conciliul Vatican II.

PAUL, EPISCOP,
SLUJITOR AL SLUJITORILOR LUI DUMNEZEU,
ÎMPREUNĂ CU PĂRINȚII SFÂNTULUI CONCILIU
SPRE AMINTIRE PERPETUĂ

INTRODUCERE

1. Deoarece SFÂNTUL CONCILIU își propune creșterea necontenită a vieții creștine în rândul credincioșilor, mai buna adaptare la necesitățile epocii noastre a acelor instituții care sunt supuse schimbărilor, favorizarea a tot ce poate contribui la unirea tuturor acelor care cred în Cristos și întărirea a tot ce duce la chemarea tuturor oamenilor în sânul Bisericii, el consideră de datoria sa să vegheze în mod deosebit și la reînnoirea și cultivarea liturgiei.

Locul liturgiei în misterul Bisericii

2. Într-adevăr, liturgia, prin care, mai ales în jertfa divină a Euharistiei, “se actualizează opera răscumpărării noastre”[\[1\]](#), îi ajută în cel mai înalt grad pe credincioși să exprime în viața lor și să arate și altora misterul lui Cristos și natura autentică a adevăratei Biserici, caracterizată prin faptul că este în același timp umană și divină, văzută și înzestrată cu realități nevăzute, ferventă în acțiune și dăruită contemplației, prezentă în lume și totuși străină și călătoare, dar toate acestea în așa fel încât ceea ce este uman în ea să fie orânduit spre ceea ce e divin și subordonat lui, ceea ce este vizibil – invizibilului, acțiunea – contemplației și realitatea prezentă – cetății viitoare spre care tindem[\[2\]](#).

Prin urmare, liturgia, zidindu-i în fiecare zi ca templu sfânt în Domnul pe aceia care sunt în Biserică, făcându-i lăcașul lui Dumnezeu în Duh[\[3\]](#), până la măsura vârstei plinătății lui Cristos[\[4\]](#), le întărește în același timp, într-un mod minunat, puterile pentru a-l vesti pe Cristos și astfel arată celor din afară Biserica drept steag înălțat pentru neamuri[\[5\]](#), sub care fiii risipiți ai lui Dumnezeu să se adune pentru a fi una[\[6\]](#), până ce se va face o singură turmă și un singur păstor[\[7\]](#).

Constituția despre liturgie și celelalte rituri

3. De aceea, Conciliul socotește necesar să reamintească principiile de mai jos în privința cultivării și reînnoirii liturgiei și să stabilească norme practice.

Între aceste principii și norme există unele care pot și trebuie să fie aplicate atât ritului roman cât și tuturor celorlalte rituri, deși normele practice care urmează trebuie privite ca referitoare numai la ritul roman, dacă nu este vorba de lucruri care, prin natura lor, se referă și la celelalte rituri.

Respectul pentru toate riturile legitim recunoscute

4. Fidel tradiției, Conciliul declară că sfânta Maică Biserică socotește egale în drepturi și în demnitate toate riturile legitim recunoscute și vrea ca în viitor să fie păstrate și cultivate în toate modurile și dorește ca, acolo unde este necesar, să fie revăzute cu prudență, în mod integral, în spiritul tradiției sănătoase, și reînsoțite după cum cer condițiile și necesitățile timpului nostru.

Capitolul I

PRINCIPII GENERALE PENTRU REFORMA ȘI PROGRESUL LITURGIEI

I. NATURA LITURGIEI ȘI IMPORTANȚA EI ÎN VIAȚA BISERICII

5. Dumnezeu, care “vrea ca toți oamenii să se mântuiască și să ajungă la cunoașterea adevărului” (1Tim 2,4), “care de multe ori și în multe feluri a vorbit odinioară părinților noștri prin profeți” (Evr 1,1), când a venit plinirea timpului, l-a trimis pe Fiul său, Cuvântul făcut trup, uns de Duhul Sfânt, să ducă vestea cea bună săracilor, să-i vindece pe cei cu inima zdrobită^[8], “ca un medic trupesc și sufletesc”^[9] mijlocitor între Dumnezeu și oameni^[10]. Într-adevăr, firea lui omenească în unitatea persoanei Cuvântului a fost instrumentul mântuirii noastre. De aceea, în Cristos s-a realizat împăcarea noastră desăvârșită și ne-a fost dată plinătatea cultului divin^[11].

Această operă a răscumpărării oamenilor și a preamării desăvârșite a lui Dumnezeu, prefigurată în faptele mărețe ale Domnului, săvârșite cu poporul Vechiului Testament, a fost îndeplinită de Cristos Domnul, mai ales prin misterul pascal al fericitei sale pătimiri, al învierii și al înălțării glorioase, mister prin care, “murind, a nimicit moartea noastră și, înviind, ne-a redobândit viața”^[12]; căci din coasta lui Cristos “dormind pe cruce”, s-a născut “sacramentul admirabil al întregii Biserici”^[13].

Opera mântuirii, continuată de Biserică, se realizează în liturgie

6. De aceea, precum Cristos a fost trimis de Tatăl, la fel și el a trimis pe apostolii săi, plini de Duhul Sfânt, nu numai ca, predicând evanghelia la toată făptura^[14], să proclame că Fiul lui Dumnezeu, prin moartea și învierea sa, ne-a eliberat de puterea Satanei^[15] și a morții și ne-a strămutat în împărăția Tatălui, dar și ca ei să înfăptuiască opera mântuirii pe care o vesteau, prin jertfa și sacramentele în jurul cărora gravitează întreaga viață liturgică. Astfel, prin Botez, oamenii sunt introduși în misterul pascal al lui Cristos: morți împreună cu el, înmormântați și înviați împreună cu el^[16], ei primesc spiritul înfierii “prin care strigăm: «Abba – Tată!»” (Rom 8,15) și, astfel, devin adevărații adoratori pe care îi caută Tatăl^[17]. De asemenea, ori de câte ori mănâncă Cina Domnului, ei vestesc moartea lui până când va veni^[18]. De aceea,

chiar în ziua de Rusalii, când Biserica a apărut în lume, “aceia care au primit cuvântul” lui Petru “au fost botezați” și “stăruiau în învățătura apostolilor, în împărtășirea frângerii pâinii și în rugăciuni..., lăudând pe Dumnezeu împreună și fiind plăcuți înaintea întregului popor” (*Fap* 2,41-42.47 Vg.). De atunci Biserica nu a încetat niciodată să se întrunească pentru a celebra misterul pascal: citind din toate Scripturile cele despre Cristos (cf. *Lc* 24,27), celebrând Euharistia, în care “sunt reprezentate victoria și triumful realizate prin moartea sa”^[19], și aducând mulțumiri în același timp lui Dumnezeu pentru “darul lui nespus de mare” (*2Cor* 9,15), în Cristos Isus, “pentru lauda gloriei sale” (*Ef* 1,12), prin puterea Duhului Sfânt.

Prezența lui Cristos în liturgie

7. Pentru a îndeplini o operă atât de mare, Cristos este mereu prezent în Biserica sa, mai ales în acțiunile liturgice. El este prezent în jertfa sfintei Liturghii, atât în persoana preotului, oferindu-se acum prin slujirea acestuia, el care s-a oferit odinioară pe cruce^[20], cât mai ales sub speciile euharistice. El e prezent în sacramele prin puterea sa, așa încât, atunci când cineva botează, Cristos însuși este cel care botează^[21]. E prezent în cuvântul său, căci el este cel care vorbește în timp ce se citește în biserică sfânta Scriptură. În sfârșit, este prezent atunci când Biserica se roagă și aduce laude, el care a făgăduit: “Unde sunt doi sau trei adunați în numele meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor” (*Mt* 18,20).

Într-adevăr, într-o operă atât de mare, în care se aduce lui Dumnezeu preamărirea desăvârșită și oamenii sunt sfințiți, Cristos își asociază totdeauna Biserica, Mireasa lui preaiubită, care se roagă Domnului său și prin el aduce cult Tatălui veșnic. Așadar, pe bună dreptate liturgia este considerată ca exercitarea misiunii sacerdotale a lui Cristos, prin care sfințirea omului este reprezentată prin semne văzute și este realizată într-un mod propriu fiecăruia și în același timp se aduce cultul public integral de către trupul mistic al lui Cristos – de către Cap și mădularele sale.

Prin urmare, orice celebrare liturgică, întrucât este opera lui Cristos-Preotul și a trupului său, care este Biserica, este acțiune sacră prin excelență, a cărei eficacitate nu o poate atinge cu același titlu și în același grad nici o altă acțiune a Bisericii.

Liturgie pământească și liturgie cerească

8. În liturgia pământească noi participăm, prin pregustare, la liturgia cerească, ce se celebrează în cetatea sfântă a Ierusalimului, spre care ne îndreptăm ca niște călători, unde Cristos șade de-a dreapta lui Dumnezeu ca slujitor al sanctuarului și al adevăratului chivot^[22]; împreună cu întreaga oștire cerească îi cântăm Domnului imnul de slavă; amintindu-i cu venerație pe sfinți, nădăjduim să avem parte împreună cu ei și așteptăm ca Mântuitor pe Domnul nostru Isus Cristos, până când se va arăta el însuși, viața noastră, și atunci ne vom arăta împreună cu el în glorie^[23].

Liturgia nu este unica activitate a Bisericii

9. Liturgia sacră nu epuizează toată acțiunea Bisericii, deoarece mai înainte ca oamenii să se poată apropia de liturgie trebuie ca ei să fie chemați la credință și la convertire: “Cum vor chema numele aceluia în care nu au crezut? Și cum vor crede

în acela despre care nu au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor? Și cum vor propovădui fără să fie trimiși?” (Rom 10,14-15).

De aceea Biserica vestește necredincioșilor mesajul mântuirii pentru ca toți oamenii să cunoască pe singurul Dumnezeu adevărat și pe acela pe care l-a trimis, pe Isus Cristos, și să se întoarcă de la căile lor, făcând pocăință[24]. Iar credincioșilor ea trebuie să le vestească neconținut credința și pocăința; trebuie de asemenea să-i dispună pentru sacrameinte, să-i învețe să păstreze tot ceea ce a poruncit Cristos[25] și să-i îndemne la toate faptele de caritate, de pietate, de apostolat, ca să se arate prin aceste fapte că, deși creștinii nu sunt din lumea aceasta, ei sunt totuși lumina lumii și că ei dau slavă Tatălui înaintea oamenilor.

Liturgia este culmea și izvorul vieții Bisericii

10. Cu toate acestea, liturgia e culmea spre care tinde acțiunea Bisericii și izvorul din care emană toată puterea ei. Căci scopul acțiunilor apostolice este ca toți oamenii, deveniți fii ai lui Dumnezeu prin credință și botez, să se adune laolaltă, să laude pe Dumnezeu în Biserică, să participe la jertfă și să se hrănească la Cina Domnului.

La rândul ei, liturgia îndeamnă pe credincioși ca, hrăniți cu sacramentele pascale, să trăiască în perfectă unire[26] și se roagă ca ei să exprime în viața lor ceea ce au primit prin credință[27]. Într-adevăr, reînnoirea legământului lui Dumnezeu cu oamenii în Euharistie îi atrage și îi aprinde pe credincioși de iubirea lui Cristos cea fără de răgaz. Așadar, prin liturgie, și în special prin Euharistie, se revarsă în noi, ca dintr-un izvor, harul și se dobândește cu maximum de eficacitate acea sfințire a oamenilor și preamărire a lui Dumnezeu în Cristos, spre care se îndreaptă, ca spre scopul lor, toate celelalte acțiuni ale Bisericii.

Necesitatea dispozițiilor sufletești personale

11. Pentru a obține această deplină eficacitate, credincioșii trebuie să ia parte la liturgie cu suflet drept, conformându-și gândul celor rostite cu glasul, și să coopereze cu harul divin, pentru a nu-l primi în zadar[28]. De aceea, este de datoria păstorilor să fie atenți ca în acțiunea liturgică nu numai să se respecte legile unei celebrări valide și licite, dar și credincioșii să participe la ea într-un mod conștient, activ și rodnic.

Liturgia și rugăciunea personală

12. Totuși viața spirituală nu se poate reduce numai la participarea la liturgia sacră. Într-adevăr, deși creștinul e chemat să se roage în comun, trebuie și să intre în camera sa pentru a se ruga Tatălui în ascuns[29]; ba chiar, după învățătura Apostolului, trebuie să se roage fără încetare[30]. Același Apostol ne învață să purtăm neconținut în trupul nostru pătimirile și moartea lui Isus, pentru ca și viața lui Isus să se arate în trupul nostru muritor[31]. De aceea, la jertfa sfintei Liturghii cerem Domnului ca, “fiindu-i plăcută oferirea jertfei spirituale”, să facă din noi “o ofrandă veșnică pentru el”[32].

Exercițiile de pietate trebuie să se inspire din liturgie

13. Exercițiile de pietate ale poporului creștin sunt foarte recomandate dacă sunt conforme cu normele și legile Bisericii, mai ales când se fac din dispoziția Scaunului Apostolic.

De o demnitate specială se bucură și exercițiile sacre ale Bisericilor particulare atunci când se fac după dispozițiile episcopilor, conform obiceiurilor sau cărților legitim aprobate.

Totuși astfel de exerciții trebuie orânduite ținând seama de timpul liturgic, în așa fel încât să se potrivească cu liturgia sacră, să se inspire din ea într-un fel sau altul și la ea să-l ducă pe poporul creștin, pentru că ea prin natura sa e cu mult superioară oricăror exerciții.

II. EDUCAȚIA LITURGICĂ ȘI PARTICIPAREA ACTIVĂ

14. Maica noastră Biserica dorește foarte mult ca toți credincioșii să fie îndemnați la acea participare deplină, conștientă și activă la celebrările liturgice care e cerută de însăși natura liturgiei și care, pentru poporul creștin, "seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor răscumpărat" (*1Pt 2,9*; cf. 2,4-5), constituie în virtutea Botezului un drept și o datorie. Acestei participări active și depline a întregului popor i se va acorda o grijă deosebită în reînnoirea și cultivarea liturgiei; într-adevăr, o astfel de participare este izvorul primar și indispensabil din care credincioșii pot dobândi un spirit cu adevărat creștin și de aceea păstorii sufletești trebuie să o urmărească cu zel în toată activitatea lor pastorală, printr-o educație adecvată.

Dar nu se poate spera realizarea acestui obiectiv dacă înșiși păstorii sufletești nu sunt ei mai întâi pătrunși de spiritul și puterea liturgiei și nu devin maeștri ai ei; este deci foarte necesar să se dea o importanță primordială formației liturgice a clerului. De aceea Conciliul a stabilit cele ce urmează:

Formarea profesorilor de liturgică

15. Profesorii însărcinați cu predarea liturgicii în seminarii, în casele de studiu ale institutelor călugărești și în facultățile teologice trebuie să primească o formație adecvată și îngrijită în vederea acestei misiuni, în institute specializate.

Predarea liturgicii

16. În seminarii și în casele de studiu ale institutelor călugărești, liturgica trebuie așezată printre materiile necesare și cele mai importante, iar în facultățile teologice trebuie pusă printre materiile principale și ea trebuie să fie predată atât sub aspect teologic și istoric, cât și spiritual, pastoral și juridic. În afară de aceasta, profesorii de alte materii, mai ales cei de teologie dogmatică, de sfânta Scriptură, de teologie spirituală și pastorală, se vor strădui să scoată în relief, conform exigențelor intrinsece ale fiecărei materii, misterul lui Cristos și istoria mântuirii, astfel încât să se vadă clar legătura lor cu liturgia și unitatea formației preoțești.

Formația liturgică a candidaților la preoție

17. Clericii, în seminarii și în casele călugărești, își vor însuși o formație liturgică a vieții spirituale printr-o inițiere adecvată, pentru a înțelege ceremoniile sacre și a participa la ele cu tot sufletul, precum și prin însăși celebrarea sfintelor mistere și prin celelalte exerciții de pietate impregnate de spiritul liturgic. De asemenea, vor învăța să respecte legile liturgice, astfel ca viața seminariilor și a institutelor călugărești să fie profund pătrunse de spiritul liturgic.

Sprijinirea preoților din pastorație

18. Preoții, fie seculari, fie regulari, care lucrează deja în via Domnului, să fie ajutați prin toate mijloacele potrivite să pătrundă tot mai adânc ceea ce îndeplinesc în funcțiunile sacre, să trăiască viața liturgică și să o împărtășească și credincioșilor care le-au fost încredințați.

Educația liturgică a credincioșilor

19. Păstorii sufletești se vor îngriji cu zel și răbdare de formarea liturgică precum și de participarea activă a credincioșilor, atât interioară cât și exterioară, după vârsta lor, condiția, felul de viață și cultura lor religioasă, îndeplinindu-și astfel una din principalele lor îndatoriri de împărtășitori fideli ai tainelor lui Dumnezeu. Vor avea totodată grijă să-și conducă turma nu numai prin cuvânt, ci și prin exemplu.

Mijloacele audiovizuale și liturgia

20. Transmisiunile radiofonice și televizate ale acțiunilor sacre, mai ales dacă e vorba de sfânta Liturghie, să fie făcute cu discreție și demnitate, sub conducerea și garanția unei persoane competente, desemnată pentru asemenea funcție de către Episcop.

III. REFORMA LITURGIEI SACRE

21. Pentru ca poporul creștin să poată dobândi mai sigur belșugul de haruri din liturgie, sfânta Maică Biserica dorește să se facă, cu mare grijă, o reformă generală a liturgiei. Căci liturgia constă dintr-o parte neschimbătoare, instituită de Dumnezeu, și părți supuse schimbării, care în decursul timpului pot sau chiar trebuie să varieze, dacă în ele au pătruns elemente ce corespund mai puțin naturii interne a liturgiei sau dacă respectivele părți au ajuns să fie mai puțin adecvate. În această reformă textele și ceremoniile trebuie să fie astfel orânduite încât să exprime mai clar realitățile sfinte pe care le semnifică și pentru ca poporul creștin, pe cât posibil, să le poată înțelege ușor sensul și să participe la ele printr-o celebrare deplină, activă și comunitară. De aceea, Conciliul a hotărât următoarele norme generale:

A) Norme generale

Orânduirea liturgiei este de competența ierarhiei bisericești

22. §1. Orânduirea liturgiei sacre depinde numai de autoritatea Bisericii, care rezidă în Scaunul Apostolic, și, conform Dreptului, în episcop.

§2. În virtutea puterii acordate de Drept, orânduirea în materie de liturgică, în limitele determinate, aparține și Conferințelor Episcopale teritoriale competente legitim constituite^[33].

§3. De aceea, absolut nimeni altul, fie și preot, nu poate din inițiativă proprie să adauge, să scoată sau să schimbe ceva în liturgie.

Tradiție și progres

23. Pentru a păstra tradiția sănătoasă și a deschide în același timp calea unui progres legitim, revizuirea fiecărei părți din liturgie trebuie să fie precedată totdeauna de studiu serios teologic, istoric și pastoral. În afară de aceasta, se vor lua în considerație atât legile generale ale structurii și ale spiritului liturgiei, cât și experiența reformei liturgice precedente și a indultelor acordate în diferite părți. În sfârșit, nu se vor introduce inovații decât dacă le cere o adevărată și certă utilitate pentru Biserică și având grijă ca formele noi să izvorască organic din formele deja existente.

Se vor evita pe cât posibil diferențele rituale importante între regiuni vecine.

Biblie și liturgie

24. Sfânta Scriptură are o foarte mare importanță în celebrarea liturgică. Din ea se citește lecturile și se explică în omilie, din ea se cântă psalmii; sub inspirația și din spiritul ei au izvorât rugăciunile și imnurile liturgice, și din ea își primesc semnificația acțiunile și semnele liturgice. De aceea, pentru a promova reforma, progresul și adaptarea liturgiei, trebuie să se favorizeze acea cunoaștere gustată și vie a sfintei Scripturi despre care dă mărturie tradiția venerabilă a riturilor atât orientale cât și occidentale.

Revizuirea cărților liturgice

25. Cărțile liturgice vor fi revizuite cât mai curând, făcând apel la experți și consultând episcopi din diferitele regiuni ale globului.

B) Norme izvorâte din caracterul ierarhic și comunitar al liturgiei

26. Acțiunile liturgice nu sunt acțiuni private, ci sunt celebrări ale Bisericii, care este "sacramentul unității", adică poporul sfânt adunat și organizat sub călăuzirea episcopilor^[34].

De aceea, asemenea acțiuni aparțin întregului trup al Bisericii, îl manifestă și se răsfrâng asupra lui, dar pe fiecare membru îl implică în mod diferit, după diversitatea stărilor, a îndatoririlor și a participării efective.

E de preferat celebrarea comunitară

27. Ori de câte ori ceremoniile, conform naturii proprii a fiecăreia, comportă o celebrare comunitară caracterizată prin prezența și participarea activă a credincioșilor, să fie educată la toți convingerea că, în măsura în care e posibil,

aceasta este de preferat celebrării individuale și cvasi-private. Acest lucru e valabil mai ales pentru celebrarea sfintei Liturghii, păstrându-se totdeauna natura publică și socială a oricărei sfinte Liturghii, și pentru administrarea sacramentelor.

Buna rânduială a celebrărilor liturgice

28. În celebrările liturgice, fiecare, atât preotul cât și credincioșii, îndeplinindu-și oficiul propriu, va îndeplini tot și numai ceea ce-i revine conform ritului și normelor liturgice.

29. Ministranții, lectorii, comentatorii și membrii corului îndeplinesc o adevărată slujire liturgică. De aceea ei trebuie să-și îndeplinească funcțiile cu pietatea sinceră și buna orânduială demne de măreția acestei slujiri și pe care poporul lui Dumnezeu pe drept le cere de la ei.

De aceea, trebuie ca ei să fie educați cu grijă, fiecare după condiția proprie, pentru a fi pătrunși de spiritul liturgic și pentru a-și îndeplini rolul după normele stabilite și în bună rânduială.

Participarea activă a credincioșilor

30. Pentru a promova participarea activă, se va pune accent pe aclamațiile poporului, pe răspunsuri, cântarea psalmilor, antifoane, cântece, precum și pe acțiunile, gesturile și atitudinile corporale. Se va respecta, de asemenea, la timpul cuvenit, tăcerea sacră.

31. În revizuirea cărților liturgice se va veghea cu atenție ca rubricile să prevadă și părțile credincioșilor.

Liturgie și clase sociale

32. În liturgie, în afară de deosebirea care provine din oficiul liturgic și din ordinele sacre și în afară de onorurile datorate autorității civile, conform legilor liturgice, nu se va face nici o deosebire de persoane particulare sau de condiție socială, atât în ceremonii cât și în solemnitățile exterioare.

C) Norme izvorâte din natura didactică și pastorală a liturgiei

33. Deși liturgia sacră e în special cultul adus Maiestății divine, ea este și un izvor bogat de instruire pentru poporul creștin^[35]. Într-adevăr, în liturgie Dumnezeu vorbește poporului său; Cristos continuă să-și vestească evanghelia; poporul, la rândul său, răspunde lui Dumnezeu prin cântări și rugăciuni.

Mai mult, rugăciunile adresate lui Dumnezeu prin preotul care prezidează adunarea *in persona Christi* sunt spuse în numele întregului popor sfânt și al tuturor celor de față. În sfârșit, semnele vizibile de care se folosește liturgia sacră pentru a face cunoscute realitățile invizibile sunt alese de Cristos sau de Biserică.

De aceea, nu numai când se citește “ceea ce a fost scris pentru învățătura noastră” (*Rom 15,4*), ci și atunci când Biserica se roagă sau cântă sau acționează, este alimentată credința celor de față, iar mințile se înalță spre Dumnezeu pentru a-i aduce un omagiu spiritual și pentru a primi harul său cu mai multă îmbelșugare.

De aceea, în înfăptuirea reformei se va ține seama de următoarele norme generale:

Armonia celebrărilor

34. Celebrările să strălucească printr-o nobilă simplitate; să fie clare în scurtimea lor și fără repetiții inutile; să fie adaptate capacității de înțelegere a credincioșilor și, în general, să nu aibă nevoie de multe explicații.

Biblie, predică și cateheză liturgică

35. Ca să apară clar că în liturgie ritul și cuvântul sunt strâns unite:

1) În celebrările sacre lectura din sfânta Scriptură să fie mai abundentă, mai variată și mai bine adaptată.

2) Momentul cel mai potrivit pentru predică, parte din acțiunea liturgică, în măsura îngăduită de ritual, să fie indicat și în rubrici, iar îndatorirea de a predica să fie îndeplinită cu fidelitate și exactitate. Predica să izvorască în primul rând din sfânta Scriptură și din liturgie, ca o vestire a faptelor minunate ale lui Dumnezeu în istoria mântuirii, în misterul lui Cristos, care e mereu prezent și activ în noi, mai ales în celebrările liturgice.

3) De asemenea, să se înfăptuiască în toate modurile o cateheză mai direct liturgică; și chiar în cadrul ceremoniilor vor fi prevăzute, dacă sunt necesare, scurte îndemnuri rostite de preot sau de celebrantul competent, cu formule fixe sau prin cuvinte echivalente, în momentele cele mai potrivite.

4) Se va promova celebrarea cuvântului lui Dumnezeu în ajunul sărbătorilor mai solemne și în anumite zile din Advent și Postul Mare, în duminici și sărbători, mai ales în locurile lipsite de preot. În acest caz, celebrarea va fi condusă de un diacon sau de altă persoană delegată de episcop.

Limba liturgică

36. §1. Uzul limbii latine, cu excepția unor cazuri de drept particular, va fi păstrat în riturile latine.

§2. Totuși, atât în sfânta Liturghie, cât și în administrarea sacramentelor sau în alte părți ale liturgiei, întrebuințarea limbii materne poate fi deseori foarte utilă pentru popor: i se va putea acorda așașadar un loc mai larg, mai ales în lecturi și îndemnuri, în anumite rugăciuni și cântece, după normele fixate pentru fiecare caz în capitolele următoare.

§3. Pe baza acestor norme, revine autorității bisericești teritoriale competente, despre care face mențiune art. 22. §2, fiind consultați, dacă e cazul, și episcopii regiunilor limitrofe de aceeași limbă, să stabilească oportunitatea și modalitatea folosirii limbii poporului. Aceste decizii trebuie supuse aprobării sau confirmării Scaunului Apostolic.

§4. Traducerea pentru uz liturgic a textului latin în limba poporului trebuie să aibă aprobarea autorității bisericești teritoriale competente, despre care e vorba mai sus.

D) Norme pentru adaptarea liturgiei la firea și la tradițiile diferitelor popoare

37. În lucrurile ce nu lezează credința sau binele întregii comunități, Biserica nu vrea să impună nici în liturgie o uniformitate rigidă; dimpotrivă, ea respectă și favorizează calitățile și talentele diferitelor rase și popoare; tot ceea ce în moravurile popoarelor nu e în mod indisolubil legat de superstiții sau de erori este apreciat de ea cu bunăvoință și, pe cât posibil, este păstrat nealterat, ba chiar, uneori, este admis în liturgie, cu condiția să fie conform principiilor unui adevărat și autentic spirit liturgic.

38. Păstrându-se unitatea substanțială a ritului roman, se va lăsa loc, și în revizuirea cărților liturgice, diferențelor și adaptărilor legitime pentru diferitele grupuri, regiuni, popoare, mai ales în misiuni; se va avea în vedere acest principiu în structura celebrărilor și la stabilirea rubricilor.

39. În limitele stabilite în edițiile tipice ale cărților liturgice, este de competența autorității bisericești teritoriale, despre care a fost vorba la art. 22. §2, să se stabilească adaptările, mai ales în ceea ce privește administrarea sacramentelor, a sacramentaliilor, procesiunile, limba liturgică, muzica sacră și artele, ținând totuși seama de normele fundamentale cuprinse în această Constituție.

Adaptarea liturgică în dieceze și parohii

40. Deoarece în diferite locuri și împrejurări e necesară o adaptare mai profundă a liturgiei, ceea ce implică un grad mai mare de dificultate:

1) Autoritatea bisericească teritorială competentă, amintită la art. 22. §2, va examina cu atenție și cu prudență, din tradițiile și mentalitatea diferitelor popoare, elementele care, în această privință, pot fi în mod oportun admise în cultul divin. Adaptările socotite utile sau necesare vor fi propuse Scaunului Apostolic pentru a fi introduse cu consimțământul lui.

2) Pentru ca adaptarea să se facă cu prudență necesară, Scaunul Apostolic, dacă e cazul, va acorda acestei autorități bisericești teritoriale facultatea de a permite și de a dirija experiențele prealabile necesare, în cadrul unor grupuri pregătite în acest scop și pentru un timp determinat.

3) Deoarece legile liturgice prezintă de obicei dificultăți speciale în materie de adaptare, mai ales în misiuni, va trebui să se recurgă la persoane competente în materie pentru a le stabili.

IV. CULTIVAREA VIEȚII LITURGICE ÎN DIECEZE ȘI PAROHII

41. Episcopul trebuie să fie considerat ca Marele Preot al turmei sale: de el depinde și de la el decurge într-o anumită măsură viața credincioșilor săi în Cristos.

De aceea, toți trebuie să acorde cea mai mare importanță vieții liturgice a diecezei, ce se desfășoară în jurul Episcopului, mai ales în biserica sa catedrală: toți trebuie să fie convingși că manifestarea principală a Bisericii este participarea deplină și activă a întregului popor sfânt al lui Dumnezeu la aceleași celebrări liturgice, mai ales la aceeași Euharistie, la aceleași rugăciuni, la același altar, la care prezidează episcopul înconjurat de preoți și de ceilalți slujitori ai altarului^[36].

42. Deoarece, în Biserica sa, episcopul nu poate să prezideze personal, totdeauna și pretutindeni, întreaga sa turmă, el trebuie să constituie în mod necesar grupuri de credincioși printre care locul primordial îl dețin parohiile, organizate pe criteriul local sub conducerea unui păstor, care ține locul episcopului: ele într-adevăr reprezintă, într-un anumit mod, Biserica văzută, orânduită pe întregul pământ.

De aceea, viața liturgică a parohiei și legătura ei cu episcopul trebuie cultivată în sufletul și viața credincioșilor și a clerului; și se vor depune toate strădaniile pentru creșterea sentimentului comunității parohiale, mai ales în celebrarea comunitară a Liturghiei duminicale.

V. DEZVOLTAREA ACȚIUNII PASTORALE LITURGICE

43. Interesul pentru dezvoltarea și reînnoirea liturgiei e socotit pe bună dreptate un semn al planurilor providențiale ale lui Dumnezeu asupra epocii noastre, ca o trecere a Duhului Sfânt prin Biserica Sa; el imprimă o notă caracteristică vieții acesteia și chiar întregii atitudini religioase a timpului nostru.

De aceea, pentru a favoriza tot mai mult această pastorală liturgică în Biserică, Conciliul decretează:

Comisia liturgică națională

44. Se recomandă autorității ecleziastice teritoriale competente, amintite la art. 22. §2, să instituie o comisie liturgică, comisie care va solicita colaborarea unor experți în liturgie, în muzică, în arta sacră și în pastorală; această comisie poate fi ajutată de un institut de liturgică pastorală care, după necesități, poate număra printre membrii lui și laici deosebit de experți în această materie. Această comisie, sub conducerea autorității bisericesti teritoriale amintite mai sus, va trebui să dirijeze pastorala liturgică în teritoriul aflat în competența sa și să promoveze studiile și experiențele necesare, ori de câte ori va fi vorba de adaptări care trebuie propuse Scaunului Apostolic.

Comisie liturgică diecezană

45. De asemenea, va fi constituită o comisie liturgică în fiecare dieceză pentru a promova acțiunea liturgică sub conducerea episcopului. În anumite cazuri va fi

oportun ca mai multe dieceze să numească o singură comisie pentru a promova de comun acord acțiunea liturgică.

Alte comisii

46. Pe lângă comisia liturgică, se vor constitui în fiecare dieceză, în limita posibilităților, și comisii de muzică sacră și de artă sacră.

Este necesar ca aceste trei comisii să colaboreze între ele și deseori va fi oportun să se unească într-o singură comisie.

Capitolul II

MISTERUL EUHARISTIC

Sfânta Liturghie și misterul pascal

47. La Cina cea de taină, în noaptea în care a fost vândut, Mântuitorul nostru a instituit jertfa euharistică a Trupului și Sângelui său pentru a perpetua de-a lungul veacurilor jertfa crucii până la a doua sa venire și pentru a încredința astfel Miresei sale preaiubite, Biserica, memorialul morții și al învierii sale: sacrament al pietății, semn al unității, legătură a carității[37], ospăț pascal în care îl primim pe Cristos, sufletul este copleșit de har și ne este dată chează gloriei viitoare[38].

Participarea activă a credincioșilor la sfânta Liturghie

48. Așadar, Biserica veghează cu grijă ca fiii săi să nu asiste ca străini sau spectatori muți la acest mister al credinței, ci înțelegându-l bine, cu ajutorul ceremoniilor și rugăciunilor, să participe la acțiunea sacră în mod conștient, cu pietate și activ; să fie instruiți prin cuvântul lui Dumnezeu, să se hrănească la masa Trupului Domnului, să aducă mulțumire lui Dumnezeu; oferind Ostia nepătată, nu numai prin mâinile preotului, ci împreună cu el, să învețe a se oferi pe ei înșiși și, prin Cristos Mijlocitorul, să se desăvârșească din zi în zi în unirea cu Dumnezeu și în unirea dintre ei[39], pentru ca în cele din urmă Dumnezeu să fie totul în toți.

49. Pentru ca jertfa sfintei Liturghii să-și atingă deplina eficacitate pastorală și prin forma ceremoniilor, Conciliul stabilește cele ce urmează în privința Liturghiilor celebrate cu participarea poporului, mai ales în duminici și în sărbătorile de poruncă:

Reforma rânduielii sfintei Liturghii

50. Ritualul sfintei Liturghii va fi revizuit în așa fel încât să apară mai clar natura specifică a fiecărei părți și conexiunea lor reciprocă și să fie facilitată participarea evlavioasă și activă a credincioșilor.

Pentru aceasta, ceremoniile vor fi simplificate păstrându-se neatinsă substanța lor; se vor omite repetițiile introduse în decursul veacurilor sau adăugirile mai puțin utile; în schimb, în măsura în care vor părea oportune sau necesare, vor fi restabilite, după tradiția sfinților Părinți, unele elemente dispărute sub vitregia timpurilor.

O mai mare bogăție biblică

51. Pentru a oferi din belșug credincioșilor hrana cuvântului lui Dumnezeu, se vor deschide mai larg comorile biblice, în așa fel încât, într-un număr determinat de ani, să se citească poporului tot ce este mai important din sfânta Scriptură.

Omilia

52. Este stăruitor recomandată omilia ca parte integrantă a Liturghiei: pornind de la textul sacru, în ea sunt prezentate, de-a lungul anului liturgic, misterele credinței și normele vieții creștine. La Liturghiile care se celebrează cu participarea poporului, în duminici și sărbători de poruncă, omilia nu se va omite decât din motive grave.

Rugăciunea credincioșilor

53. “Rugăciunea comună” sau “rugăciunea credincioșilor” va fi reintrodusă după evanghelie și după omilie, mai ales în duminici și în sărbători de poruncă, pentru ca prin participarea poporului să se facă rugăciuni speciale pentru sfânta Biserică, pentru aceia care ne conduc, pentru cei care sunt copleșiți de diferite necazuri, pentru toți oamenii și pentru mântuirea lumii întregi^[40].

Latina și limba poporului în Liturghie

54. La Liturghiile celebrate cu participarea credincioșilor se va putea acorda locul convenit limbii poporului, mai ales în lecturi și în “rugăciunea comună” și, în funcție de condițiile locale, de asemenea în părțile ce revin poporului, conform art. 36 din această Constituție.

Se va avea grijă totuși ca poporul să poată recita sau cânta împreună, și în limba latină, părțile din rânduiala sfintei Liturghii care îi revin.

Acolo unde o folosire mai largă a limbii poporului în Liturghie pare oportună, se vor respecta prescripțiile art. 40 din această Constituție.

Împărtășania sub ambele specii

55. Se recomandă mult acea participare mai desăvârșită la sfânta Liturghie prin care credincioșii, după împărtășania preotului, primesc la aceeași jertfă trupul Domnului. Împărtășania sub ambele specii, rămânând valabile principiile dogmatice stabilite de Conciliul Tridentin^[41], poate fi dată atât clericilor și călugărilor cât și laicilor în cazurile pe care le va preciza Scaunul Apostolic și după aprecierea episcopului, ca de exemplu noilor hirotoniți, la Liturghia sfințirii lor, celor care depun voturile, la Liturghia profesiei religioase, neofiților, la Liturghia care urmează botezului.

Unitatea Liturghiei

56. Cele două părți din care este alcătuită sfânta Liturghie, adică liturgia cuvântului și liturgia euharistică, sunt atât de strâns unite între ele încât constituie un singur act de cult. De aceea, Conciliul îndeamnă insistent pe păstorii sufletești să-i învețe cu

stăruință, în cateheză, pe credincioși că trebuie să participe la sfânta Liturgie întreagă, mai ales în duminici și în sărbătorile de poruncă.

Concelebrarea

57. §1. Concelebrarea, care este o formă adecvată de manifestare a unității preoției, a rămas în uz până acum în Biserică, atât în Orient cât și în Occident. De aceea, Conciliul a decis să extindă facultatea de a concelebra la următoarele cazuri:

I. În Joia Sfântă, atât la sfânta Liturgie crismală cât și la sfânta Liturgie de seară;

II. La sfintele Liturghii celebrate în concilii, la întrunirile episcopale și la sinoade;

III. La liturghia binecuvântării unui abate.

IV. În afară de acestea, cu permisiunea ordinariului, care e competent să aprecieze oportunitatea concelebrării:

a) La Liturghia conventuală și la Liturghia principală din biserici, atunci când folosul credincioșilor nu cere ca toți preoții prezenți să celebreze individual;

b) La sfintele Liturghii celebrate cu ocazia unor întruniri de preoți, atât regulari cât și seculari.

§2. I. E de competența episcopilor să reglementeze disciplina concelebrării în dieceză.

II. Totuși, orice preot va fi liber să celebreze sfânta Liturgie individual, dar nu în același timp, în aceeași biserică, și nici în Joia Sfântă.

58. Se va redacta un nou ritual al concelebrării, care va trebui introdus în Pontifical și în Liturghierul Roman.

Capitolul III

CELELALTE SACRAMENTE ȘI SACRAMENTALII

Natura sacramentelor

59. Sacramentele sunt menite să-i sfințească pe oameni, să zidească trupul lui Cristos și să dea cultul datorat lui Dumnezeu; în calitate de semne, ele au și un rol instructiv. Nu numai că presupun credința, ci, prin cuvintele și elementele rituale, o și nutresc, o întăresc și o exprimă; de aceea sunt numite sacramente ale credinței. Ele conferă, într-adevăr, harul, dar celebrarea lor îi și dispune mai bine pe credincioși să primească rodnic acest har, să dea cult cum se cuvine lui Dumnezeu și să trăiască iubirea.

Așadar, e foarte important ca toți credincioșii să înțeleagă ușor semnele sacramentelor și să frecventeze cu cea mai mare asiduitate acele sacramente care au fost instituite pentru hrănirea vieții creștine.

Sacramentaliile

60. Afară de aceasta, sfânta Maică Biserică a înființat și sacramentaliile. Acestea sunt semne sacre prin care, datorită unei asemănări cu sacramentele, sunt semnificate și, prin puterea de mijlocire a Bisericii, sunt obținute efecte mai ales spirituale. Prin ele, oamenii sunt pregătiți să primească efectul principal al sacramentelor și sunt sfințite diferitele împrejurări ale vieții.

61. Așadar, liturgia sacramentelor și a sacramentaliilor are drept rezultat ca, pentru credincioșii cu dispoziții sufletești bune, aproape toate evenimentele vieții să fie sfințite prin harul divin, care izvorăște din misterul pascal al patimii, morții și învierii lui Cristos, mister din care își trag puterea toate sacramentele și sacramentaliile. Și astfel nu există nici o folosire dreaptă a lucrurilor materiale care să nu poată fi îndreptată spre sfințirea omului și preamărirea lui Dumnezeu.

Necesitatea unei reforme a riturilor sacramentale

62. În decursul veacurilor, însă, au pătruns în ritualul sacramentelor și sacramentaliilor anumite elemente care, astăzi, fac mai puțin clare natura și scopul lor și de aceea trebuie să se opereze în ele anumite adaptări la necesitățile timpului nostru. Din acest motiv, Conciliul stabilește cele ce urmează cu privire la revizuirea lor:

Limba

63. Deoarece adeseori, în administrarea sacramentelor și a sacramentaliilor, folosirea limbii poporului poate fi de mare folos pastoral, i se va acorda un loc mai larg, după următoarele norme:

a) În administrarea sacramentelor și sacramentaliilor, limba poporului se poate folosi conform art. 36;

b) Pe baza noii ediții a Ritualului Roman, autoritatea bisericească competentă, amintită la art. 22. §2 din această Constituție, va pregăti cât de curând rituale particulare adaptate, și din punctul de vedere al limbii, necesităților diferitelor regiuni și popoare; după revizuirea lor de către Scaunul Apostolic, aceste rituale vor fi folosite în regiunile respective.

În compunerea acestor rituale sau culegeri particulare de forme de celebrare, nu se vor omite instrucțiunile din Ritualul Roman, aflate la începutul diverselor ceremonii, fie că e vorba de instrucțiuni pastorale și rubricale, fie de cele înzestrate cu o importanță socială deosebită.

Catehumenatul

64. Se va restabili catehumenatul adulților, împărțit în mai multe etape, a cărui punere în practică va fi la aprecierea ordinariului locului, astfel încât timpul catehumenatului, destinat unei instruirii adecvate, să poată fi sfințit prin ceremonii sacre, celebrate în perioade succesive.

Reforma ritualului Botezului

65. În țările de misiuni, în afară de elementele cuprinse în tradiția creștină, vor putea fi admise și elemente de inițiere aflate în uz la respectivul popor, în măsura în care se pot adapta cultului creștin, după normele de la art. 37-40 din această Constituție.

66. Vor fi revizuite ambele rituale ale Botezului adulților, atât cel simplu cât și cel solemn, ținând seama de restabilirea catehumenatului, și se va introduce în Liturghierul Roman o liturghie proprie, "cu ocazia administrării Botezului".

67. Va fi revizuit ritualul pentru botezul copiilor și va fi adaptat la condiția lor reală. În ritual se vor scoate mai bine în evidență rolul părinților și al nașilor precum și datoriile lor.

68. În ritualul Botezului se vor prevedea unele adaptări utilizabile după aprecierea ordinariului locului pentru cazul unui mare număr de candidați la botez. Se va redacta și un ritual mai scurt, care să poată fi folosit mai ales în țările de

misiuni de către cateheți și, în general, în pericol de moarte, de către credincioși, în lipsa preotului sau a diaconului.

69. În locul "ritualului menit să suplinească ceremoniile omise pentru un copil deja botezat" se va redacta unul nou, în care să se exprime în mod mai clar și mai adecvat faptul că acest copil, botezat după ritualul scurt, a fost deja primit în Biserică.

Se va compune un nou ritual pentru aceia care, deja botezați valid, se convertesc la religia catolică. În el se va exprima admiterea lor în comuniunea Bisericii.

70. În afara timpului pascal, apa pentru Botez poate fi sfințită chiar în cadrul ceremoniei Botezului, cu o formulă mai scurtă.

Reforma ritualului Mirului

71. Va fi revizuit ritualul Mirului, arătându-se mai clar legătura intimă a acestui sacrament cu întreaga inițiere creștină. De aceea e foarte potrivit ca primirea acestui sacrament să fie precedată de reînnoirea făgăduințelor de la Botez.

Când se va considera oportun, Mirul va putea fi conferit în cadrul Liturghiei; iar pentru ritualul administrării lui în afara Liturghiei se va pregăti o formulă introductivă.

Reforma ritualului Pocăinței

72. Ritualul și formulele Pocăinței vor fi revizuite în așa fel încât să exprime mai clar natura și efectul sacramentului.

Sacramentul Ungerii bolnavilor

73. “Ungerea de pe urmă”, sau “Sfântul Maslu”, care poate fi numită mai bine “Ungerea bolnavilor”, nu este numai sacramentul aceluia care se află în momentul critic al sfârșitului vieții. De aceea, timpul potrivit pentru a-l primi este cu siguranță atunci când credinciosul începe să fie în pericol de moarte din cauza bolii sau a bătrâneții.

74. În afara ritualurilor distincte – al Ungerii bolnavilor și al Viaticului – se va compune un ritual continuu pentru conferirea sacramentului Ungerii după Spovadă și înainte de primirea Viaticului.

75. Numărul ungerilor va fi adaptat după împrejurări, iar rugăciunile care însoțesc ritualul Ungerii bolnavilor vor fi revizuite pentru a corespunde diferitelor condiții în care se află bolnavii care primesc sacramentul.

Reforma ritualului Ordinațiilor

76. Ritualul Ordinațiilor va fi revizuit atât în privința ceremoniilor cât și a textelor.

Alocuțiunile episcopului, de la începutul fiecărei ordinațiuni sau consacrări, pot fi făcute în limba poporului.

La consacrarea episcopală, impunerea mâinilor poate fi făcută de către toți episcopii prezenți.

Reforma ritualului Căsătoriei

77. Ritualul celebrării Căsătoriei, care se găsește în Ritualul Roman, va fi revizuit și îmbogățit, pentru a se arăta mai clar harul sacramentului și pentru a se scoate mai bine în evidență îndatoririle soților.

“Dacă în anumite regiuni se folosesc la celebrarea sacramentului Căsătoriei alte obiceiuri și ceremonii laudabile, Conciliul dorește mult ca acestea să fie păstrate întocmai”[\[42\]](#).

În plus, autoritatea bisericească teritorială competentă, amintită la art. 22. §2 din această constituție, are facultatea de a pregăti, după norma art. 63, un ritual propriu, care să corespundă cu obiceiurile diferitelor locuri și popoare, rămânând valabilă legea după care preotul care asistă la cununie trebuie să ceară și să primească consimțământul celor care o contractează.

78. Căsătoria va fi celebrată în mod obișnuit în timpul sfintei Liturghii, după citirea evangheliei și după omilie, înainte de rugăciunea credincioșilor. Rugăciunea asupra

mișcării, corectată astfel încât să se scoată în evidență că ambii soți au îndatoriri egale de fidelitate reciprocă, poate fi făcută în limba poporului.

Dacă sacramentul Căsătoriei este celebrat fără sfânta Liturghie, la începutul ceremoniei se va citi Epistola și Evanghelia de la "Liturghia pentru miri" și li se va da întotdeauna mirilor binecuvântarea.

Reforma sacramentaliilor

79. Sacramentaliile vor fi revizuite în lumina principiului fundamental al unei participări conștiente, active și simple a credincioșilor și ținând seama de necesitățile vremurilor noastre.

În revizuirea ritualelor, în conformitate cu art. 63, se vor putea adăuga noi sacramentalii, după necesități.

Binecuvântările rezervate vor fi în număr cât se poate de mic și numai în favoarea episcopilor sau a ordinariilor.

Se va prevedea ca anumite sacramentalii, cel puțin în împrejurări speciale și după aprecierea ordinariului, să poată fi administrate și de laici înzestrați cu calitățile necesare.

Profesiunea călugărească

80. Ritualul consacrării fecioarelor, aflat în Pontificalul Roman, va fi revizuit.

În afară de aceasta, se va compune un ritual pentru profesiunea călugărească și pentru reînnoirea voturilor, care să contribuie la o mai mare unitate, sobrietate și demnitate; el va trebui să fie adoptat de aceia care fac profesiunea sau reînnoirea voturilor în timpul Liturghiei, păstrându-se totuși drepturile particulare.

E de recomandat ca profesiunea călugărească să se facă în timpul sfintei Liturghii.

Reforma ritualului înmormântării

81. Ritualul înmormântărilor va trebui să exprime mai clar caracterul pascal al morții creștine și să răspundă mai bine, chiar în ceea ce privește culoarea liturgică, la condițiile și tradițiile fiecărei regiuni.

82. Va fi revizuit ritualul înmormântării copiilor și va fi înzestrat cu Liturghie proprie.

Capitolul IV

OFICIUL DIVIN

Oficiul divin – lucrare a lui Cristos și a Bisericii

83. Marele Preot al Noului și veșnicului Testament, Cristos Isus, luând firea omenească, a adus în acest exil pământesc imnul care se cântă veșnic în lăcașurile cerești. El unește cu sine întreaga comunitate a oamenilor asociindu-și-o în înălțarea acestei divine cântări de laudă.

El continuă să-și exercite funcția preoțească prin Biserica sa, care laudă pe Domnul fără încetare și mijlocește pentru mântuirea lumii întregi, nu numai prin celebrarea euharistică, ci și prin alte mijloace, mai ales prin împlinirea Oficiului divin.

84. Oficiul divin, după vechea tradiție creștină, e alcătuit în așa fel încât întreg cursul zilei și al nopții să fie consacrat prin lauda lui Dumnezeu. Când acest minunat cântec de laudă este înălțat după rânduială de preoți sau de alte persoane delegate de Biserică pentru aceasta, sau de credincioși care se roagă împreună cu preotul în forma aprobată, atunci este într-adevăr glasul miresei care vorbește Mirelui ei, ba chiar este rugăciunea pe care Cristos, împreună cu trupul său, o înalță către Tatăl.

85. Prin urmare, toți cei care săvârșesc această rugăciune îndeplinesc îndatorirea Bisericii și în același timp se împărtășesc din privilegiul suprem al miresei lui Cristos, deoarece, aducând laudele divine, ei se înfățișează înaintea tronului lui Dumnezeu în numele Maicii Bisericii.

Valoarea pastorală a Oficiului divin

86. Preoții însărcinați cu îndatorirea pastorală vor recita aceste laude ale Orelor cu atât mai mare zel cu cât vor avea o conștiință mai vie că au datoria să pună în practică îndemnul sfântului Paul: "Rugați-vă fără încetare!" (*1Tes 5, 17*), căci numai Domnul poate da rodnicie și creștere operei la care ei lucrează, el care a spus: "Fără mine nu puteți face nimic!" (*In 15,5*). De aceea, apostolii au spus atunci când au instituit pe diaconi: "Noi ne vom îndeletnici stăruitor cu rugăciunea și cu slujba cuvântului" (*Fap 6,4*).

87. Dar ca Oficiul divin să fie împlinit mai bine și mai desăvârșit de către preoți și alți membri ai Bisericii în împrejurările actuale, Conciliul, continuând reforma fericit inaugurată de Scaunul Apostolic, a hotărât să decreteze cele ce urmează, referitor la Oficiul de rit roman:

Modificări în orânduirea tradițională a Orelor

88. Deoarece scopul Oficiului este sfințirea zilei, cursul tradițional al Orelor va fi reșezat în așa fel încât Orele să corespundă, pe cât posibil, timpului real și să țină seama de condițiile vieții de azi, mai ales pentru aceia care se îndeletnicesc cu opere de apostolat.

89. De aceea, în reforma Oficiului se vor respecta următoarele norme:

a) Laudele, ca rugăciuni de dimineață, și Vesperele, ca rugăciuni de seară, care, după venerabila tradiție a Bisericii universale, constituie două puncte de reper ale Oficiului zilei, trebuie socotite ca ore principale și celebrate ca atare;

b) Completoriul va fi astfel stabilit încât să se potrivească sfârșitului zilei;

c) Ora numită "Matutinum", deși păstrează caracterul de laudă nocturnă pentru celebrarea comună, va fi adaptată în așa fel încât să poată fi recitată la orice oră din zi și va avea un număr mai mic de psalmi și lecturi mai lungi;

d) Ora "Prima" va fi suprimată;

e) În recitarea obligatorie în comun se vor păstra orele mici: "Terța", "Sexta" și "Nona". În afara acestui caz e permis să se aleagă una singură din acestea trei, cea mai adecvată momentului zilei.

Oficiul divin, izvor de pietate

90. În afară de aceasta, deoarece Oficiul divin, ca rugăciune publică a Bisericii, e izvorul pietății și hrana rugăciunii personale, preoții și toți aceia care iau parte la Oficiul divin sunt rugați stăruitor în Domnul ca atunci când îl recită să aibă gândul în armonie cu glasul. Și pentru a realiza mai bine aceasta, își vor însuși o cunoaștere mai profundă a liturgiei și a Bibliei, mai ales a psalmilor.

În înfăptuirea acestei reforme, venerabila comoară seculară a Oficiului roman va fi astfel adaptată încât toți aceia cărora le este încredințată să se poată folosi de ea cu mai mare ușurință și cu mai mult rod.

Distribuirea psalmilor

91. Pentru ca aranjarea Orelor propusă la art. 89 să poată fi bine înfăptuită, psalmii nu vor mai fi repartizați pe o singură săptămână, ci pe un spațiu mai lung.

Lucrarea de revizuire a Psaltirii, în mod fericit începută, trebuie să fie dusă la capăt cât mai repede, ținându-se seama de latinitatea creștină, de uzul liturgic, inclusiv în cântare, precum și de întreaga tradiție a Bisericii latine.

Ordinea lecturilor

92. În ceea ce privește lecturile, se va ține seama de următoarele:

a) Lectura din sfânta Scriptură va fi în așa fel orânduită încât să faciliteze un acces mai larg la comorile cuvântului divin;

b) Lecturile din operele sfinților Părinți, ale învățătorilor și scriitorilor Bisericii vor fi mai bine alese;

c) Faptele martirilor sau viețile sfinților vor fi aduse la conformitate cu adevărul istoric.

Revizuirea imnurilor

93. Imnurile, dacă e cazul, vor fi readuse la forma lor originală, suprimând sau schimbând tot ceea ce, în ele, are iz mitologic sau nu se potrivește cu evlavia creștină. După necesități, se vor introduce și altele, luate din tezaurul de imnuri.

Timpul recitării Oficiului divin

94. Pentru a sfinți cu adevărat ziua și pentru a recita Oficiul cu mai mult folos spiritual, e bine să se respecte timpul care se apropie mai mult de timpul propriu al fiecărei ore canonice.

Obligativitatea Oficiului divin

95. Comunitățile obligate la celebrarea în comun a Oficiului divin, în afara Liturghiei conventuale, sunt datoare să-l celebreze în fiecare zi în comun, după cum urmează:

a) Întregul Oficiu: comunitățile de canonici, călugării și călugărițele și alți membri ai institutelor obligate la recitarea în comun după norma dreptului sau a constituțiilor;

b) Capitlurile de catedrale sau Colegialele: acele părți ale Oficiului care le sunt impuse prin drept comun sau particular;

c) Toți membrii acestor comunități care au primit Ordinele majore sau au făcut profesiunea solemnă, cu excepția converșilor, sunt obligați să recite singuri Orele canonice pe care nu le recită în comun.

96. Clericii care nu sunt obligați la recitare în comun, dacă au primit Ordinele majore, sunt obligați zilnic să recite, în comun sau singuri, întreg Oficiul, după normele de la art. 89.

97. Oportunitatea comutării Oficiului divin cu altă acțiune liturgică va fi determinată de rubrici.

În cazuri particulare și pentru motiv întemeiat, ordinarii pot să dispenseze total sau parțial pe supușii lor de obligația recitării Oficiului divin sau pot să permită comutarea lui.

98. Membrii oricărui institut care, în virtutea constituțiilor, recită o parte din Oficiul divin împlinesc rugăciunea publică a Bisericii.

De asemenea, ei împlinesc rugăciunea publică a Bisericii dacă, în virtutea constituțiilor, recită un "mic Oficiu", cu condiția ca acesta să fie compus după structura Oficiului divin și să fie aprobat legal.

Recitarea comunitară a Oficiului divin

99. Deoarece Oficiul divin e glasul Bisericii, al întregului trup mistic, care îl laudă în mod public pe Dumnezeu, clericii neobligați la recitarea lui în comun, și mai ales preoții care locuiesc sau se află împreună, sunt îndemnați să recite în comun cel puțin o parte a Oficiului divin.

Toți aceia care recită Oficiul în comun, în virtutea obligației sau ocazional, își vor îndeplini în modul cel mai perfect posibil îndatorirea încredințată, atât în privința evlaviei interioare cât și a atitudinii externe.

Pe lângă aceasta, e bine ca, după împrejurări, Oficiul în comun să fie cântat.

Participarea credincioșilor la Oficiul divin

100. Păstorii sufletești se vor îngriji ca Orele principale, mai ales Vesperalele, în duminici și în sărbătorile mai solemne, să fie celebrate în biserică în comun. Se recomandă ca și laicii să recite Oficiul divin, fie împreună cu preoții, fie adunați între ei, sau chiar singuri.

Limba Oficiului divin

101. §1. După tradiția seculară a ritului latin, clericii trebuie să păstreze în Oficiul divin limba latină. Ordinariul are totuși puterea de a îngădui folosirea unei traduceri în limba poporului, realizată conform art. 36, pentru cazuri individuale, clericilor cărora folosirea limbii latine le este o piedică gravă în recitarea Oficiului așa cum se cuvine.

§2. Membrelor diferitelor institute cu viață consacrată și membrilor care nu sunt clerici, superiorul competent poate să le permită folosirea limbii materne în Oficiul divin chiar celebrat în comun, cu condiția ca traducerea să fie aprobată.

§3. Orice cleric obligat la Oficiul divin, dacă îl recită în limba poporului cu un grup de credincioși, sau cu aceia despre care este vorba la §2, își îndeplinește obligația, cu condiția ca textul traducerii să fie aprobat.

Capitolul V

ANUL LITURGIC

Sensul anului liturgic

102. Sfânta Maică Biserică socotește de datoria ei să celebreze printr-o comemorare sacră, în anumite zile din cursul anului, opera mântuitoare a Mirelui său divin. În fiecare săptămână, în ziua pe care a numit-o duminică, ea sărbătorește Învierea Domnului, pe care, o dată pe an, o celebrează împreună cu fericita lui pătimire, prin marea solemnitate a Paștelui.

Pe lângă aceasta, ea desfășoară în ciclul anual, întregul mister al lui Cristos, de la întrupare și naștere până la Înălțare, la ziua Rusaliilor și până la așteptarea fericitei speranțe și a venirii Domnului.

Celebrând astfel misterele răscumpărării, ea deschide credincioșilor comorile virtuților și meritelor Domnului său, actualizându-le într-un fel în tot decursul timpului, pentru ca astfel credincioșii să vină în contact cu ele și să se umple de harul mântuirii.

103. În celebrarea acestui ciclu anual al misterelor lui Cristos, sfânta Biserică o venerează cu o iubire deosebită pe fericita Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, care este indisolubil unită cu Fiul ei în opera mântuirii; în Maria, Biserica admiră și preamărește rodul cel mai ales al răscumpărării și contemplă cu bucurie, ca într-o icoană precurată, ceea ce ea însăși dorește și speră să fie în întregime.

104. În același timp, Biserica a introdus în ciclul anual comemorarea martirilor și a altor sfinți care, ajunși la perfecțiune prin harul multiform al lui Dumnezeu și bucurându-se deja de mântuirea veșnică, Îi cântă lui Dumnezeu în cer o laudă desăvârșită și mijlocesc pentru noi.

În ziua nașterii lor pentru cer, Biserica proclamă Misterul Pascal realizat în Sfinți, care au suferit cu Cristos și cu el împreună sunt preamăriți; ea pune în fața credincioșilor exemplele acestora, care îi atrag pe toți prin Cristos la Tatăl, și, pentru meritele lor, ea dobândește binefacerile lui Dumnezeu.

105. În sfârșit, în diferite timpuri ale anului, conform unor rânduieli transmise prin tradiție, Biserica întregește formația credincioșilor prin exerciții de pietate și asceză, prin instruire, prin rugăciune, prin fapte de pocăință și de milostenie.

De aceea Conciliul a găsit de cuviință să stabilească cele ce urmează:

Revalorizarea duminicii

106. Conform tradiției apostolice, care datează încă din ziua învierii lui Cristos, Biserica celebrează misterul pascal în fiecare a opta zi, care e numită pe bună dreptate ziua Domnului sau duminica.

Într-adevăr, în această zi credincioșii trebuie să se adune ca, ascultând cuvântul lui Dumnezeu și participând la sfânta Euharistie, să-și amintească de patima, învierea și gloria Domnului Isus și să mulțumească lui Dumnezeu, care "i-a renăscut la o nădejde vie prin învierea lui Cristos din morți" (1Pt 1,3).

Așadar, duminica este sărbătoarea primordială, care trebuie prezentată pietății credincioșilor și întipărită bine în ea, așa încât să devină și zi de bucurie și de încetare a lucrului. Celelalte celebrări, dacă nu sunt într-adevăr de cea mai mare importanță, nu trebuie să aibă întâietate asupra ei, deoarece ea este fundamentul și nucleul întregului an liturgic.

Reforma anului liturgic

107. Anul liturgic va fi revizuit astfel încât, fiind păstrate sau restabilite obiceiurile și disciplinele tradiționale legate de timpurile sacre, conform condițiilor epocii noastre, să se mențină caracterul lor original, pentru a hrăni în mod corespunzător pietatea credincioșilor prin celebrarea misterelor răscumpărării creștine și, mai ales, a misterului pascal.

Adaptările după condițiile locale, dacă vor fi necesare, se vor face conform art. 39 și 40.

108. Sufletele credincioșilor să fie orientate înainte de toate spre sărbătorile Domnului, prin care se celebrează în decursul anului misterele mântuirii.

De aceea, Propriul timpului (*Proprium de tempore*) își va primi locul cuvenit, mai presus de sărbătorile sfinților, ca să fie celebrat cum se cuvine întregul ciclu al misterelor mântuirii.

Postul Mare

109. Caracterul dublu al Postului Mare, care mai ales prin reamintirea sau pregătirea botezului și prin pocăință îi pregătește pe credincioși la celebrarea misterului pascal, prin ascultarea mai frecventă a cuvântului lui Dumnezeu și prin practicarea rugăciunii, acest dublu caracter trebuie să fie mai bine pus în evidență atât în liturgie, cât și în cateheza liturgică. De aceea:

a) Elementele baptismale ale liturgiei din Postul Mare se vor folosi mai abundent și, dacă e oportun, unele dintre ele vor fi restabilite conform tradiției anterioare;

b) Același lucru este valabil și în privința elementelor penitențiale. Iar prin cateheză se va întipări în sufletele credincioșilor, odată cu urmările sociale ale păcatului, acel aspect propriu pocăinței, de ură față de păcat întrucât acesta este o ofensă adusă lui Dumnezeu. Nu se va trece cu vederea rolul Bisericii în acțiunea penitențială și se va insista asupra rugăciunii pentru păcătoși.

110. Pocăința din timpul Postului Mare nu trebuie să fie numai internă și individuală, ci și externă și socială.

Practica pocăinței, conform posibilităților timpului nostru și ale diferitelor regiuni, precum și conform condițiilor credincioșilor, va fi favorizată și recomandată și de autoritățile menționate la art. 22.

Postul pascal din Vinerea patimilor și morții Domnului va fi sacru; el va trebui celebrat pretutindeni și, dacă se consideră oportun, va trebui chiar extins la Sâmbăta Mare pentru a se putea ajunge cu inimă înălțată și deschisă la bucuria duminicii Învierii.

Sărbătorile sfinților

111. După Tradiție, sfinții sunt cinstiți în Biserică și ea venerează relicvele lor autentice și icoanele lor. Sărbătorile sfinților proclamă faptele minunate ale lui Cristos în slujitorii săi și oferă credincioșilor exemple vrednice de imitat.

Pentru ca sărbătorile sfinților să nu fie puse mai presus de sărbătorile care celebrează misterele mântuirii, multe din ele vor fi lăsate să se celebreze la nivel de Biserică locală, națiune sau familie călugărească; vor fi extinse la Biserica întreagă numai acelea care comemorează sfinți de importanță cu adevărat universală.

Capitolul VI

MUZICA SACRĂ

Muzica sacră și liturgia

112. Tradiția muzicală a Bisericii universale constituie o comoară de o valoare inestimabilă și ea are întâietate asupra altor expresii ale artei mai ales pentru faptul că, unit cu cuvintele, cântul sacru constituie o parte necesară și integrantă a liturghiei solemne.

Desigur, cântul sacru a fost proslăvit atât de sfânta Scriptură^[43], cât și de sfinții Părinți și de Pontifii romani care în vremea din urmă, începând cu Pius al X-lea, au subliniat cu tărie funcția de slujire a muzicii sacre în serviciul divin.

De aceea muzica sacră va fi cu atât mai sfântă cu cât va fi mai strâns legată de acțiunea liturgică, fie exprimând mai plăcut rugăciunea sau favorizând unitatea, fie contribuind la o mai mare solemnitate a riturilor sacre. Biserica aprobă și admite în cultul divin toate formele de artă adevărată, cu condiția să fie înzestrate cu calitățile necesare.

Așadar Conciliul, păstrând normele și prescripțiile tradiției și ale disciplinei bisericesti și având în vedere scopul muzicii sacre, care este slava lui Dumnezeu și sfințirea credincioșilor, hotărăște cele ce urmează:

Cântul în acțiunea liturgică

113. Acțiunea liturgică îmbracă o formă mai nobilă când slujbele divine sunt celebrate solemn cu cântări, când slujesc preoții iar poporul participă activ.

În ceea ce privește limba, se vor respecta normele de la art. 36; în privința Liturghiei, de la art. 54; în privința sacramentelor, de la art. 63; în privința Oficiului divin, de la art. 101.

114. Tezaurul muzicii sacre va fi păstrat și cultivat cu cea mai mare grijă. Corurile vor fi dezvoltate în mod deosebit, mai ales pe lângă bisericile catedrale; totuși

episcopii și ceilalți păstori sufletești vor veghea cu atenție ca în orice acțiune sacră celebrată cu cânt întreaga adunare a credincioșilor să-și poată manifesta propria participare activă, conform art. 28 și 30.

Formația muzicală

115. Se va acorda o mare importanță educației și practicii muzicale în seminarii, în noviciatele călugărești de ambele sexe și în casele de studii, precum și în alte instituții și școli catolice; pentru aceasta, profesorii însărcinați cu predarea muzicii sacre vor fi formați cu grijă.

Se recomandă, în plus, unde este posibil, înființarea unor institute superioare de muzică sacră.

Instrumentiștilor și cântăreților, mai ales copiilor, li se va da și o educație liturgică autentică.

Cântul gregorian și polifonic

116. Biserica recunoaște cântul gregorian ca fiind propriu liturgiei romane; de aceea, în acțiunile liturgice, în condiții egale, el trebuie să ocupe primul loc.

Celelalte genuri de muzică sacră, și mai ales polifonia, nu sunt câtuși de puțin excluse de la celebrarea slujbelor divine, cu condiția să fie conforme cu spiritul acțiunii liturgice, după norma art. 30.

117. Ediția tipică a cărților de cânt gregorian va fi terminată; mai mult, se va întocmi o ediție critică a cărților deja editate în urma reformei sfântului Pius al X-lea.

Este bine să se pregătească și o ediție conținând melodiile mai simple, pentru uzul bisericilor mici.

Cântul religios popular

118. Cântul religios popular va fi promovat în mod inteligent așa încât în devoțiuni, ca și în acțiunile liturgice înseși, după normele și prescrierile rubricilor, să poată răsună glasurile credincioșilor.

Muzica sacră în misiuni

119. Deoarece în anumite regiuni, mai ales în țările de misiune, există popoare care posedă o tradiție muzicală cu rol mare în viața lor religioasă și socială, se va acorda acestei muzici respectul și locul cuvenit, atât în formarea simțământului religios al acestor popoare, cât și în adaptarea cultului la caracterul lor, după normele art. 39 și 40.

De aceea, în educația muzicală a misionarilor, se va avea grijă ca, pe cât posibil, ei să fie în stare să promoveze muzica tradițională a acestor popoare, atât în școli cât și în acțiunile sacre.

Orga și alte instrumente

120. În Biserica latină se va bucura de mare apreciere orga cu tuburi, ca instrument muzical tradițional, al cărui sunet poate să adauge o strălucire minunată ceremoniilor Bisericii și să înalțe puternic sufletele spre Dumnezeu și spre cele de sus.

În privința altor instrumente, ele pot fi admise în cultul divin după aprecierea și cu consimțământul autorității bisericești teritoriale competente, după norma art. 22. §2, 37 și 40, în măsura în care sunt sau pot fi adaptate uzului sacru, sunt adecvate demnității templului și favorizează într-adevăr edificarea credincioșilor.

Misiunea compozitorilor

121. Muzicienii, animați de spirit creștin, vor înțelege că sunt chemați să cultive muzica sacră și să-i sporească tezaurul.

Ei vor compune melodii care să prezinte caracteristicile adevăratei muzici sacre și care să poată fi cântate nu numai de marile coruri, ci să fie accesibile și corurilor mai mici și să favorizeze participarea activă a întregii adunări a credincioșilor.

Textele destinate cântului sacru vor fi conforme cu doctrina catolică, ba mai mult, vor fi luate de preferință din sfânta Scriptură și din izvoarele liturgice.

Capitolul VII

ARTA SACRĂ ȘI MATERIALUL DE CULT

Demnitatea artei sacre

122. Printre cele mai nobile activități ale spiritului uman se numără, pe bună dreptate, artele frumoase, și mai ales arta religioasă și apogeul ei, arta sacră. Prin natura lor, ele sunt îndreptate către infinita frumusețe divină, ce trebuie exprimată, într-un fel, în lucrările omului, și sunt cu atât mai mult consacrate laudei și gloriei lui Dumnezeu cu cât nu au nici un alt scop decât să contribuie în mod cât mai eficient, prin realizările lor, la îndreptarea sufletelor oamenilor spre Dumnezeu.

De aceea, sfânta Maică Biserica a fost totdeauna prietena artelor frumoase și a cerut neconținut concursul lor nobil, mai ales pentru ca obiectele care aparțin cultului să fie într-adevăr demne, armonioase și frumoase, semne și simboluri ale realităților supranaturale, și nu a încetat să formeze artiști. Mai mult, Biserica s-a socotit întotdeauna pe bună dreptate arbită în materie, deosebind printre operele artiștilor pe cele conforme credinței, pietății și legilor religioase tradiționale și, ca atare, adecvate uzului sacru.

Biserica a vegheat cu o deosebită grijă ca materialul sacru să adauge un spor de demnitate și frumusețe cultului, admitând, în ceea ce privește materialele, formele și ornamentele, modificările introduse de progresul tehnicii în decursul secolelor.

Părinții au căzut așadar de acord să stabilească în această privință cele ce urmează:

Libertatea stilurilor artistice

123. Biserica nu a considerat niciodată un anumit stil artistic ca fiindu-i propriu, dar după caracterul și condițiile popoarelor și după necesitățile diferitelor rituri, ea a admis formele artistice din fiecare epocă, creând în decursul veacurilor un tezaur artistic ce trebuie păstrat cu toată grija posibilă. Arta epocii noastre și aceea a tuturor popoarelor și regiunilor trebuie să aibă de asemenea libertatea de a se exprima în Biserică, cu condiția de a sluji edificiile și riturile sacre cu respectul și onoarea care le sunt datorate. Astfel ea își va putea uni glasul cu minunatul concert de laudă pe care l-au cântat oamenii cei mai iluștri în veacurile trecute, spre cinstea credinței catolice.

124. Promovând și favorizând o artă sacră autentică, Ordinarii să aibă în vedere mai degrabă o frumusețe nobile, decât pura somptuozitate. Acest lucru este valabil și privitor la veșmintele și podoabele sacre.

Episcopii să vegheze ca operele artistice care lezează credința și moravurile precum și pietatea creștină, cele care offensează simțul religios autentic, fie din cauza depravării formelor, fie din cauza insuficienței, mediocrității sau falsității expresiei artistice, să fie îndepărtate cu grijă din casa lui Dumnezeu și din alte locuri sfinte.

În construirea edificiilor sacre se va avea grijă ca ele să fie adecvate pentru îndeplinirea acțiunilor liturgice și să favorizeze participarea activă a credincioșilor.

125. Se va menține practica de a expune în biserici imagini sacre spre a fienerate de credincioși; dar ele vor fi expuse în număr moderat și într-o ordine corectă, pentru a nu trezi uimirea în poporul creștin și pentru a nu favoriza o devoțiune mai puțin corectă.

126. În aprecierea operelor de artă, ordinarii locurilor vor ține seama de părerea comisiei diecezane pentru arta sacră și, dacă e cazul, a altor experți, precum și de cea a comisiilor menționate la art. 44, 45, 46.

Ei vor veghea cu grijă ca mobilierul sacru sau operele de valoare, precum și podoabele casei lui Dumnezeu să nu fie înstrăinate sau distruse.

Formarea artiștilor

127. Episcopii, personal sau prin preoți capabili, cunoscători și iubitori de artă, se vor ocupa de artiști, pentru a-i educa în spiritul artei sacre și al liturgiei.

Mai mult, se recomandă crearea de școli sau de academii de artă sacră pentru formarea artiștilor, în acele regiuni în care se va socoti oportun.

Toți artiștii care, îndemnați de talent, voiesc să slujească slavei lui Dumnezeu în sfânta Biserică, să-și amintească întotdeauna că este vorba despre o anumită imitare sacră a lui Dumnezeu Creatorul și de opere destinate cultului catolic și edificării credincioșilor, precum și pietății și educației lor religioase.

Revizuirea legislației privitoare la arta sacră

128. Canoanele și statutele bisericești care privesc totalitatea obiectelor destinate cultului divin, mai ales în ceea ce privește construcția demnă și adaptată a edificiilor, forma și construcția altarelor, noblețea, amplasarea și securitatea tabernacolului euharistic, funcționalitatea și demnitatea baptisteriului, precum și așezarea corespunzătoare a imaginilor sacre, a podoabelor și ornamentelor vor fi revizuite cât mai curând, în același timp cu cărțile liturgice, conform art. 25. Ceea ce corespunde mai puțin reformei liturgice va fi corectat sau suprimat, iar ceea ce o favorizează va fi păstrat sau introdus.

În acest domeniu, mai ales în ceea ce privește materialul și forma mobilierului sacru și a veșmintelor, se acordă Conferințelor episcopale teritoriale facultatea de a face adaptările la necesitățile și obiceiurile locale, conform art. 22 din această Constituție.

Educația artistică a clerului

129. În timpul studiilor filosofice și teologice, clericii vor fi instruiți și asupra istoriei și evoluției artei sacre, precum și asupra principiilor sănătoase pe care trebuie să se bazeze operele de artă sacră, ca astfel ei să aprecieze și să păstreze monumentele venerabile ale Bisericii și să poată da sfaturi potrivite artiștilor pentru realizarea operelor lor.

Însemnele pontificale

130. Se cuvine ca folosirea însemnelor pontificale să fie rezervată persoanelor ecleziastice care sunt investite cu caracterul episcopal sau cu o jurisdicție specială.

Anexă

DECLARAȚIA CONCILIULUI VATICAN II DESPRE REVIZUIREA CALENDARULUI

Conciliul ecumenic Vatican II, acordând o mare importanță dorințelor multora de a se stabili sărbătoarea Paștelui într-o duminică anume și de a se adopta un calendar fix, după ce a examinat cu atenție consecințele posibile ale introducerii unui nou calendar, declară cele ce urmează:

1. Conciliul nu se opune ca sărbătoarea Paștelui să fie fixată într-o duminică anume în Calendarul gregorian, cu asentimentul celor interesați, mai ales al fraților despărțiți de comuniunea cu Scaunul Apostolic.
2. De asemenea, Conciliul declară că nu se opune proiectelor care au drept scop introducerea unui calendar permanent în societatea civilă.

Dar dintre diferitele sisteme propuse în vederea stabilirii unui calendar permanent și a introducerii lui în societatea civilă, Biserica le admite numai pe acelea care păstrează și apără săptămâna de șapte zile inclusiv duminica, fără a intercala vreo

altă zi în afara săptămânii, astfel încât succesiunea săptămânilor să rămână neatinsă, afară de intervenția unor motive foarte grave asupra cărora va trebui să se pronunțe Scaunul Apostolic.

Toate cele stabilite în această Constituție și fiecare în parte au plăcut părinților conciliari. Iar noi, cu puterea apostolică acordată nouă de Cristos, le aprobăm, împreună cu venerabilii părinți, în Duhul Sfânt, le decretăm și le stabilim și dispunem ca cele hotărâte astfel în Conciliu să fie promulgate spre slava lui Dumnezeu.

Roma, Sfântul Petru, 4 decembrie 1963.

Eu, PAUL, episcop al Bisericii Catolice

(Urmează semnăturile părinților)

Titlul original: CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, Constitutio de sacra liturgia *Sacrosanctum Concilium* (Sessio III, 4 dec. 1963): AAS 56 (1964) 97-134.

Note:

[1] *Liturghierul Roman*, Rugăciunea asupra darurilor din duminica a IX-a de după Rusalii.

[2] Cf. *Evr* 13,14.

[3] Cf. *Ef* 2,21-22.

[4] Cf. *Ef* 4,13.

[5] Cf. *Is* 11,12.

[6] Cf. *In* 11,52.

[7] Cf. *In* 10,16.

[8] Cf. *Is* 61,1; *Lc* 4,18.

[9] Sf. IGNAȚIU DE ANTIOHIA, *Scrisoarea către efeseni*, 7, 2: Funk 1, 218.

[10] Cf. *1Tim* 2,5.

[11] *Sacramentarium Veronense (Leonianum)*: C. Möhlberg, ed., Roma 1956, nr. 1265, pag. 162.

[12] *Liturghierul Roman*, Prefața Paștelui.

[13] Cf. Sf. AUGUSTIN DE HIPONA, *Comentariu la Psalmi*, 138, 2: CCL 40, 1991.

[14] Cf. *Mc* 16,15.

[15] Cf. *Fap* 26,18.

[16] Cf. *Rom* 6,4; *Ef* 2,6; *Col* 3,1; *2Tim* 2,11.

[17] Cf. *In* 4,23.

[18] Cf. *1Cor* 11,26.

[19] CONCILIUL TRIDENTIN, Sesiunea a XIII-a (11 oct. 1551), *Decretul despre preasfântul sacrament al Euharistiei*, cap. 5: Concilium Tridentinum, *Diavorum, Actorum, Epistolarum, Tractatum nova collectio*, ed. Soc. Goerresianae, t. VII. *Actorum* pars IV, Friburgi Brisgoviae 1916, 202; COD, 695-696.

[20] CONCILIUL TRIDENTIN, Sesiunea a XXII-a (17 sept. 1562), *Învățătura despre jertfa preasfântă a Liturghiei*, cap. 2: Concilium Tridentinum, *Diavorum, Actorum, Epistolarum, Tractatum nova collectio*, ed. Soc. Goerresianae, t. VIII. *Actorum* pars V, Friburgi Brisgoviae 1919, 960; COD, 733-734.

[21] Cf. Sf. AUGUSTIN DE HIPONA, *Comentariu la Evanghelia după sfântul Ioan*, 6, 1, 7: PL 35, 1428.

[22] Cf. *Ap* 21,2; *Col* 3,1; *Evr* 8,2.

[23] Cf. *Fil* 3,20; *Col* 3,4.

[24] Cf. *In* 17,3; *Lc* 24,47; *Fap* 2,38.

[25] Cf. *Mt* 28,20.

[26] *Liturghierul Roman*, Rugăciunea după împărtășanie din Vigilia pascală și din duminica Învierii.

[27] *Liturghierul Roman*, Rugăciunea din ziua a III-a din octava Paștelui.

[28] Cf. *2Cor* 6,1.

[29] Cf. *Mt* 6,6.

[30] Cf. *1Tes* 5,17.

[31] Cf. *2Cor* 4,10-11.

[32] *Liturghierulul Roman*, Rugăciunea asupra darurilor din ziua a II-a din octava Rusaliilor.

[33] Nota trad.: Normele stabilite *ad interim* privitor la conferințele episcopale naționale sau teritoriale în Constituția *Sacrosanctum Concilium* nr.22 §2, în motu proprio *Sacram Liturgiam* nr. 10 și în Instr. *Inter oecumenici* nu mai sunt în vigoare, după Decretul *Christus Dominus* și motu proprio *Ecclesiae Sanctae* care au decretat referitor la conferințele episcopale. Cf. *Răspunsul Comisiei Pontificale pentru Interpretarea Decretelor Conciliului al II-lea din Vatican* (5 februarie 1968): AAS 60 (1968) 362.

[34] Sf. CIPRIAN DE CARTAGINA, *Despre unitatea Bisericii catolice*, 7: CSEL 3/1, 215-216; cf. IDEM, *Epistole*, 66, 8, 3: CSEL 3/2, 732-733.

[35] Cf. CONCILIUL TRIDENTIN, Sesiunea a XXII-a (17 sept. 1562), *Învățătura despre jertfa preasfântă a Liturghiei*, cap. 8: Concilium Tridentinum, *Diariorum, Actorum, Epistolarum, Tractatum nova collectio*, VIII. *Actorum* pars V, 961; *COD*, 735.

[36] Sf. IGNAȚIU DE ANTIOHIA, *Scrisoarea către magnesieni*, 7; IDEM, *Scrisoarea către filadelfieni*, 4; IDEM, *Scrisoarea către smirneni*, 8: Funk 1, 236; 266; 281.

[37] Cf. Sf. AUGUSTIN DE HIPONA, *Comentariu la Evanghelia după sfântul Ioan*, 26, 6, 13: PL 35, 1613.

[38] *Breviarul roman*, În sărbătoarea „Trupul Domnului”, antifona la *Magnificat* de la Vespere II.

[39] Cf. Sf. CIRIL DE ALEXANDRIA, *Comentariu la Evanghelia după sfântul Ioan*, 11, 11-12: PG 74, 557-565, în special, 564-565.

[40] Cf. *1Tim* 2,1-2.

[41] CONCILIUL TRIDENTIN, Sesiunea a XXI-a (16 iulie 1562), *Învățătura despre împărtășania sub ambele specii și a copiilor*, cap. 1-3: Concilium Tridentinum, *Diariorum, Actorum, Epistolarum, Tractatum nova collectio*, VIII. *Actorum* pars V, 698-699; *COD*, 726-727.

[42] CONCILIUL TRIDENTIN, Sesiunea a XXIV-a (11 noiembrie 1563), *Despre reforma căsătoriei*, cap. 1: Concilium Tridentinum, *Diariorum, Actorum, Epistolarum, Tractatum nova collectio*, IX. *Actorum* pars VI, *Friburgi Brisgoviae* 1924, 969; *COD*, 756. Cf. *Ritualul roman*, 8, 2, 6.

[43] Cf. *Ef* 5,19; *Col* 3,16.

Autor: Conciliul Vatican II

Publicarea în original: 04.12.1963